

SYDMORS BØRNEHUS

SYDMORS BØRNEHUS

RAPPORTEN ER HENTET: 25-10-2022
MORSØ KOMMUNE

RAMBOLL

INDHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKTION	3
Læsevejledning	3
Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	5
DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	6
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	6
Pædagogisk læringsmiljø	8
Samarbejde med forældre om børns læring	9
Børn i udsatte positioner	10
Sammenhæng til børnehaveklassen	11
ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN	13
Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	13
Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	14
DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	16
Alsidig personlig udvikling	16
Social udvikling	18
Kommunikation og sprog	21
Krop, sanser og bevægelse	23
Natur, udeliv og science	25
Kultur, æstetik og fællesskab	28
EVALUERINGSKULTUR	31
Evalueringskultur	31
Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan	32
MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING	33
Arbejdet med den pædagogiske læreplan	33
Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø	34
Inddragelse af forældrebestyrelsen	37
Det fremadrettede arbejde	38
UDVIKLINGSPLANER	39

INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling. Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016. Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

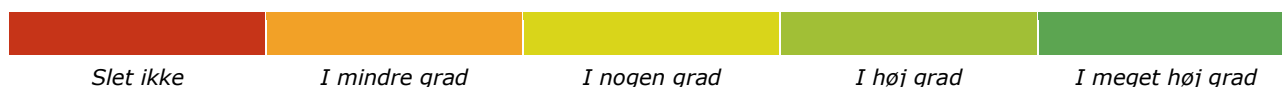
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddet pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

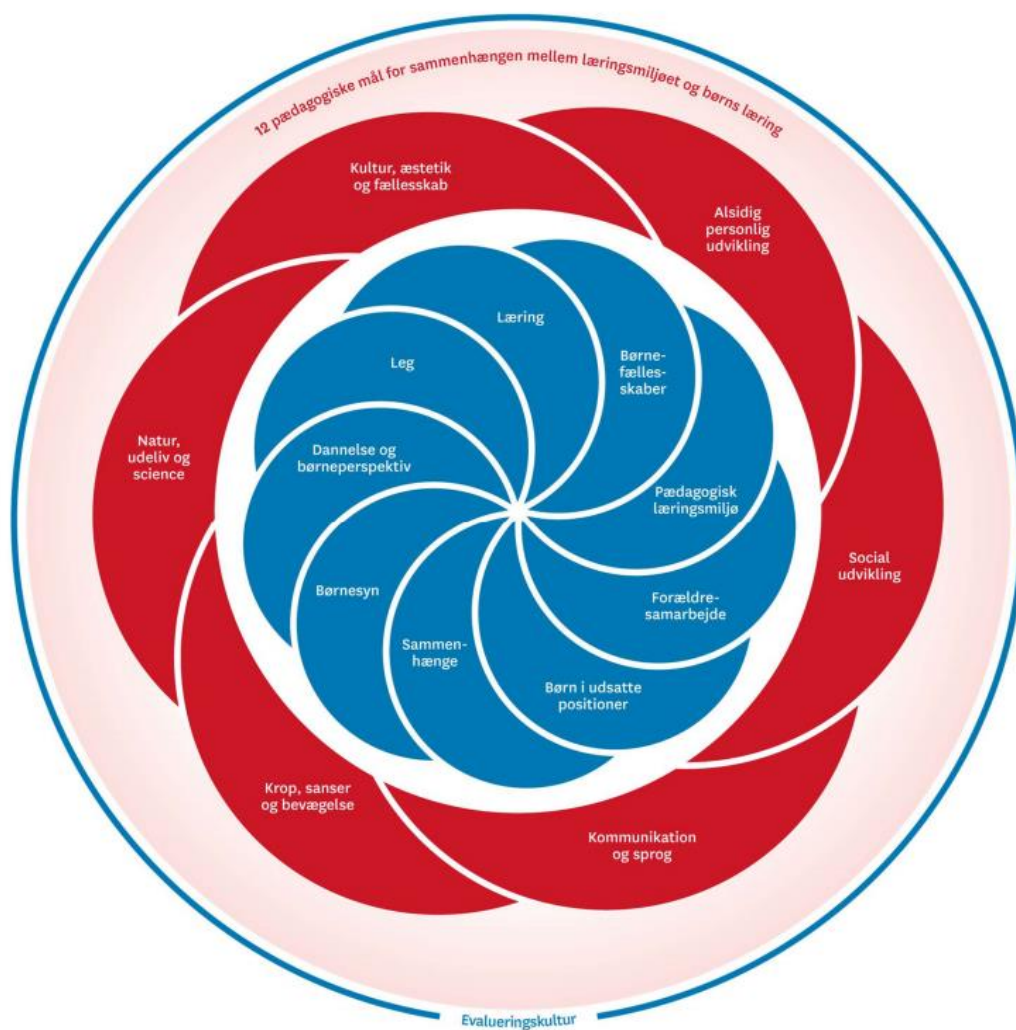
Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarerne på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Sydmors Børnehus er en integreret institution. Vi har en vuggestue, der er normeret til 30 børn, og en børnehave normeret til 60 børn.

Institutionen er taget i brug november 2013. Børnene er aldersopdelte. Hver gruppe har fast personale tilknyttet, som følger børnene indtil tidlig SFO. Vi har store lyse lokaler, samt multisal og bevægelsesgang til rådighed. Vi har også en legeplads med løbe og cykelbane, bålplads, højbede m.m. Sydmors Børnehus er en bevægelsesinstitution, så børnene er ude de fleste dage for at få sig rørt. Institution ligger i gåafstand til skov og kunstgræsbane. Naturen og kulturen omkring os, anvender vi i det pædagogiske arbejde, så børn herved får kendskab til deres nærmiljø.

Vi arbejder på at skabe en hverdag, hvor der er tryghed, forudsigelighed, ro og tid til omsorg, men også med plads til det spontane og udfordringer. Hver formiddag er der fast tid på grupperne. Morgen og eftermiddag leger børnehavebørn på tværs af alder. Legen vægtes højt, da det er en vigtig kilde til læring og til at finde legekammerater. Vi lægger vægt på at alle skal opleve børnehuset som et rart sted at være. Et sted hvor trivsel og udvikling er i højsæde.

Vi har en engageret personalegruppe, der formår at skabe en god stemning. Det gør vi bl.a. ved at være synlige, legende voksne der giver nærvær, glæde og oplevelser til børnene, støtter dem i legen og de gode venskaber. Vi har fokus på, at vi har et godt fagligt fundament i personalegruppen. Vi arbejder med LP modellen og ICDP. Sammen med forældrene har vi fælles ansvar for barnets trivsel og udvikling, derfor tillægger vi det stor betydning med et godt og åbent forældresamarbejde.

I Børnehuset er gruppenavnene inspireret af dyrene i Smedebjergeskoven, der ligger på den anden side af vejen. Vi nyder at gå på opdagelse i skoven hver uge og arbejder både med natur, motorik, leg og hvad skoven ellers inspirerer os til.

Dyrenes størrelse og børnenes alder i grupperne hænger således sammen, at vuggestuen består af Mariehøns – Snegle og Humlebierne og Børnehaven består af Egern – Hare og Ræv.

Desuden har vi et udviklingsspor for børn med særlige behov. Det hedder Lille Bjørn og Store Bjørn.

DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer

- Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring, Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig. De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15)

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Barnesyntet

Det at være barn har værdi i sig selv (§8, stk. 2)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Vi bestræber os på at se bag om barnets handlinger, spørge ind og forstå, guide og vejlede.
- Det er vigtigt, at alle børn føler sig velkomne og set, og mødes derfor med et "Godmorgen eks. Peter". Der er navneopråb/ sang hver formiddag, for at inkludere alle, så barnet føler sig set og have en værdi i fællesskabet.
- Vi italesætter og forstørrer børnenes kompetencer ved at nævne ved navn, øjenkontakt, fysisk kropskontakt, og gør de andre børn opmærksomme på barnets ressourcer og værdi for gruppen.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Hvert barn, der kommer ind i børnehaven, bliver mødt som et selvstændigt, værdifuldt individ.
- F.eks. får nogle børn ro om morgenen, andre får et knæ, andre igen lidt legetid før morgenmad. Vi justerer os efter hinanden, fordi vi er forskellige og har forskellige behov. Børnene vælger selv mad ud fra det udvalg, der er på bordet.
- Vi bestræber os på at se bag om barnets handling, spørge ind og forstå, guide og vejlede.

Dannelse og børneperspektiv

Børn skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Barnet skal inviteres til at være aktiv deltagende og være medskabere af sin læreproces. (§8, stk. 2)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Deltagelse i små og større grupper, hvor der skabes rum og tid til turtagning, så alle børns stemme høres. Der spørges ind til, og man lytter til andre i forbindelse med spisesituationer.
- Børnene inddrages i de daglige gøremål eks. at tage tøj på i garderoben, tørre fingre efter spising, vaske hænder efter bleskift, kravler selv op af stige ved puslebord/ barnevogn/ højstol, hjælpe med at rydde op på gruppen, vælge selv hvilken mad man vil have eks. fra en tallerken med smurte madder.
- Børnene støttes i deres medbestemmelse ved, at de høres og evt. gives valgmuligheder.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Deltagelse i små og større grupper, hvor der skabes rum og tid til turtagning, så alle børns stemmer høres, der spørges ind til og man lytter til andre. f.eks. i samling hvor én taler ad gangen og får lov at byde ind med det, man har på hjertet.
- Vi inddrager børnene i daglige gøremål, som at dække bord, selv hælde mælk op, selv smøre sin mad, selv tage tøj på. Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden, f. eks store hjælper små med at tage tøj af, når vi kommer ind fra legepladsen.
- Børnene støttes i deres medbestemmelse ved, at de høres og evt. gives valgmuligheder.

Legen

Legen har en værdi i sig selv og er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen skal nogle gange støttes, guides og rammesættes for at alle børn kan være med, og legen udvikler sig positivt. (§8, stk. 2)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Vi vægter at være deltagende og guidende voksne i børnenes lege, at være på gulvet sammen med børnene, og støtte dem i legene. Nogle gange sætter vi rammer for legen, andre gange udvider vi og udfordrer dem med nye ideer til legen. Vi justerer os efter børnene og deres behov.
- Den voksne inviterer et eller flere børn med ind i legen sammen med et andet barn. Der bygges eks. med klodser, et andet barn tilbydes at hjælpe med at bygge garage.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Vi vægter at være deltagende og guidende voksne i børnenes lege. At være på gulvet sammen med børnene og støtte dem i legene. Nogle gange sætter vi rammer for legen og andre gange udvider vi og udfordrer dem med nye ideer til legen.
- En voksen opfinder en hundeleg, der starter på legepladsen. Der er mange roller: hund, storesøster, baby, hvalp, dyrlæge. Der trænes tricks, fodres, plejes, aes, nogle bliver syge, nogle løber væk, og så tager alle hundene på ferie i Jesperhus, Lalandia og Løvbjerg. Den voksne leger med, støtter op om forslag, italesætter adfærd, trækker sig og kommer på banen igen. Til sidst leger børnene legen alene.

Læring

Læring skal forstås bredt, og læring sker f.eks. gennem leg, relationer, planlagte og spontant opståede aktiviteter, i rutinesituationer m.m. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse. (§8, stk. 2)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Vi indretter det pædagogiske læringsmiljø, så legetøjet er i børnehøjde, og rummene er indrettet, så børnene har mulighed for at bruge kroppen.
- Sproget er en stor del af hverdagen. Vi sætter ord og billeder på handlinger, på grupperummet, ture ud af huset, billeder ved puslebord m.m.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Vi lærer ved at øve os, og det er okay at fejle.
- Vi lærer af erfaringer – også andres
- Når man selv hælder vand op og spiller, henter man en klud og tørrer det op. Skifter evt. bukser. Så prøver man igen.
- Vi indretter det pædagogiske læringsmiljø, så legetøjet er i børnehøjde, og rummene er indrettet, så børnene har mulighed for at bruge kroppen.
- Gennem leg øver børnene samarbejde. De afprøver forskellige løsninger, udforsker miljøet og finder på sammen.
- Gennem leg opbygges fælles relationer, den følelsesmæssige relation styrkes og identitet.

Børnefællesskaber

Leg, læring og dannelse sker i børnefællesskaber - alle børn skal opleve at være en del af et fællesskab, og blive lyttet til og respekteret. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet. (§8, stk. 2)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Det er vigtigt, at børnene oplever, at de er en del af en gruppe. De børn, der ikke er tilstede nævnes ved navn eller billede, og er derfor stadig en del af gruppen, trods manglende tilstedeværelse.
- Vi er bevidste om vigtigheden af børnefællesskaber, og guider og støtter op derom. Børnene inviteres ind i legen sammen med andre.
- Vi tager udgangspunkt i børnenes relationer og kompetencer, når der laves mindre grupper.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Vi er bevidste om vigtigheden af børnefællesskaber, og guider og støtter op derom. Børnene inviteres ind i legen sammen med andre. De voksne leger med og trækker sig, når legen er godt i gang.
- Vi tager udgangspunkt i børnenes relationer og kompetencer, når der laves mindre grupper.
- Når børnene sætter stole op i rundkreds og leger samling og leger de krydser hinanden af i protokollen. De øver sig i at tale/lytte, turtagning, justering, lave fælles regler.
- Hulebygning. Samarbejde om den fysiske konstruktion samt at omsætte ideer til virkelighed.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23)

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø

Der skal hele dagen være et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Læringsmiljøet tilrettelægges, så det tager hensyn til såvel det enkelte barn som børnegruppens sammensætning, forudsætninger, interesser og behov. (§8, stk. 3)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Vi er bevidste om at gøre brug af øvrige rum i huset, hvis gruppen er på tur. Miljøskiftet er med til at inspirere børnene til nye lege, give fornyet læring og nye udfordringer. Eks. bevægelsesgangen, multisalen, pudrummet, fællesrum m. wizefloor, skov, legeplads, kunstgræsbane og ture i nærområdet.
- Læringsmiljøet tilpasses til de forskellige børnegrupper. Der er læring i dagligdags rutiner, de voksne støtter og guider.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Rummene er fysisk indrettede og ting har faste pladser, så børnene har mulighed for selv at overskue og nå materialerne/legetøjet. Og plads til fordybelse i mindre rum i rummet.
- Vi bestræber os på, at der er tid til læring i dagligdagens rutiner f.eks. toiletbesøg, i garderoben og borddækning. I garderoben giver vi børnene god tid til at øve sig i selv at tage tøj af og på, de voksne støtter og guider.
- De ting, børnene selv har lavet og/eller er optaget af, er udstillet og værdsat.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25)

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældresamarbejde

Det skal fremgå, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældre om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, både arrangementer der har til formål at styrke det sociale sammenhold og relationer blandt børn og forældre samt fora hvor børns læring bliver sat på dagsordenen. (§8, stk. 6)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Opstartssamtaler, årlige samtaler, udviklingsmøder (for forældre til børn der har nogle særlige udfordringer), årligt fyraftensmøde, sommerfest, forældrekafe, børnefødselsdage her i huset eller i hjemmet, generalforsamling, hvor vi starter med fællesspisning og børnene er med, bedsteforældredag. Korte garderobesnakke. Opslag på tavler, Aula, månedsbreve og kalendere. Facebookside, fotos på skærm og Aula. Forældrebestyrelsesmøder.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Opstartssamtaler, årlige samtaler, udviklingsmøder (for forældre til børn der har nogle særlige udfordringer), årligt fyraftensmøde, sommerfest, forældrekafe, børnefødselsdage her i huset eller i hjemmet, generalforsamling, hvor vi starter med fællesspisning og børnene er med, bedsteforældredag. Korte garderobesnakke. Opslag på tavler, Aula, månedsbreve og kalendere. Facebookside, fotos på skærm og Aula. Forældrebestyrelsesmøder.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner

Alle børn skal udfordres og opleve mestring i forbindelse med blandt andet børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter. Alle børn skal mødes med positive forventninger og opleve at være en betydningsfuld del af fællesskabet. (§8, stk. 5)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Vi oplever børn der periodevis er i udsatte positioner, grundet skilsmisse og andre hjemlige forhold. I den forbindelse er det vigtigt med et godt forældresamarbejde, så der er plads og rum til det enkelte barn. Barnet skal have mulighed for at vælge til og fra. Vi guider og støtter op om børnene.
- Vi arbejder bevidst med at inddrage børnenes kompetencer og ressourcer. Vi støtter børnene i at indgå i betydningsfulde fællesskaber.
- Vi justerer os til det enkelte barn og til den aktuelle børnegruppe.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Vi arbejder bevidst med at inddrage børnenes kompetencer og ressourcer. Vi støtter børnene i at indgå i betydningsfulde fællesskaber.
- Et barn har svært ved at rumme for mange stimuli, har svært ved at vente på tur og bliver meget urolig og larmende til samling. Dette barn er med til samling ved at få lov til at sidde udenfor kredsen, hvor barnet ikke føler sig ”klemt”, men stadig er med i det, der foregår til samling og selv kan byde ind i samtalen.

- Vi er opmærksomme på, at børn ikke nødvendigvis er i udsatte position i alle situationer. Eks: Et barn, der er udfordret, når han er indendørs, ser vi til gengæld byde ind med mange kompetencer udenfor.
- Et arbejdsredskab kunne være udviklingsmøder, ICDP-forløb eller LP-modeller.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe)

Læreplan for børnegruppen 0 – 2 år:

- Forældrene inviteres på besøg inden opstart, så vi har mulighed for at hilse på hinanden.
- Forældrene opfordres til kortere dage i opstarten, så overgangen bliver blidest mulig.
- Når vi modtager børn fra andre institutioner, har vi overleveringsmøder vedr. barnet.
- Når børnene skal videre i børnehaven, er de på besøgsdage en gang ugentlig i måneden op til børnehavestart. Desuden begynder de at sove middagslur sammen med børnehavens sovebørn.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

- Når et barn starter i børnehave fra vores vuggestue, kommer de på ugentligt besøg en måned op til opstart. Der foregår tæt samarbejde mellem Humlebieerne (de ældste børn i vuggestuen) og Egern (de yngste børn i børnehaven)
- Vi videregiver viden om barnet til de nye voksne i de forskellige overgange i huset.

Sammenhæng til børnehaveklassen

I Børnehuset er børnene i aldersopdelte grupper. Vores ældste gruppe hedder ræve, og har grupperum i vores tilbygning.

I denne gruppe begynder vi at have fokus på at børnene skal videre i tidlig SFO og skole. Vi har fokus på at være selvhjulpne f. eks selv tørre sig på toilettet, ”dukseordning” hvor de skiftes til at dække bord, tage af bordet, selv smøre madder, hælde mælk op, holde orden på sin garderobe.

Ved samlinger snakker vi om ugedage, dato, måned, årstid, årstal, vejret. Hvilket tøj skal vi have på ud i dag? Mærk efter om du fryser/sveder? De ældste børn får mere medbestemmelse. F. eks ”Hvis du tager sko på i stedet for støvler, skal du gå udenom vandpytterne”.

Vores rævegruppe er indrettet med tal og bogstaver på væggen. I stedet for billeder på skufferne er der skilt med navn, alle børn har deres egen mappe med små opgaver som de må tage frem og lave i når de

har lyst. Vi er opmærksomme på børnenes nærmeste udviklingszone, nogle børn laver 10 opgaver på en dag, mens andre børn skal motiveres og støttes ekstra af en voksen.

Vi er på besøg i tidlig SFO inden de skal starte, hvor de møder de børn der kommer fra andre børnehaver og de voksne der er tilknyttet tidlig SFO.

Der følger en kendt voksen med når de starter i tidlig SFO. Dette giver børnene tryghed og genkendelighed. Den kendte voksen kender børnenes sociale relationer, de enkeltes børns behov og zone for nærmeste udvikling. Dette bliver både bevidst og ubevidst videregivet til de nye voksne i de 3 måneder de er i tidlig SFO.

Der er overdragelsessamtaler til skolen for de børn hvor der har været en tværfaglig indsats. Her deltager forældre, pædagog og leder fra børnehaven, lærer og leder fra skolen og pædagog fra SFO.

ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN

Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrages lokalmiljøet i arbejdet med etablering af det pædagogiske læringsmiljø for børn. Eksempler på aftaler og tiltag. (§8, stk. 6)

- Vi har et stort og godt samarbejde med borgerforeningen i vores by. Vi laver Sankt Hans heks til byens bål, udhuler græskar til byens halloween udsmykning, pynter skoven på "forundringsbakken" med børnenes kreationer.
- Samarbejde med kirke om besøg v. juletid
- Vi er i biografen og teater i Nykøbing
- Besøg hos lokale landmænd bl.a. v. høsttid
- Samarbejde med musikpædagog
- Vi samarbejder med den lokale idrætsforening vedr. fodbold, hop & leg samt gymnastik

Forældrebestyrelse

Forældrebestyrelsen skal inddrages i udarbejdelsen af, evalueringen af og opfølgningen på det pædagogiske arbejde. Forældrebestyrelsen skal ligeledes inddrages i arbejdet med at skabe gode og sammenhængende overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til tidlig SFO/skole. (§15, stk. 1 og 2)
Beskriv status og erfaringer.

Vi arbejder med at inddrage bestyrelsen via et fast punkt på bestyrelsesmøderne. Her evalueres og følges op på det pædagogiske arbejde. Bestyrelsen inddrages i arbejdet med at skabe gode og sammenhængende overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til tidlig SFO/skole. På bestyrelsesmøderne bliver der orienteret om hverdagen, og bestyrelsen har her mulighed for at stille spørgsmål.

Overgange fra hjem til dagtilbud.

Barnet får tilsendt et velkomstbrev, med en invitation om at komme på besøg. I brevet er der et hæfte, der beskriver børnehusets dagsrytme m.m. Vi afholder legestue hver 14. dag, så barn og familien kan lære stedet at kende.

Der anbefales en rolig opstart med korte dage i starten. Der samarbejdes meget med personale og familie om at give en så god start som mulig. Indkøringen kræver en god dialog mellem forældre og dagtilbud.

Fra dagtilbud til dagtilbud

Barnet får tilsendt et velkomstbrev, med en invitation om at komme på besøg. I brevet er der et hæfte, der beskriver børnehusets dagsrytme m.m.

Hvis barnet kommer fra vuggestuen i Sydmørs Børnehus, er der en overlevering inden start.

Kommer barnet fra andre ordninger, er det den afleverende institution/pasningsordning, der har ansvaret for, at der bliver afholdt et overleveringsmøde.

Fra dagtilbud til tidlig SFO/skole.

Hvis der er behov for et overleveringsmøde med tidlig SFO, kan forældrene inviteres til at deltage.

Børnene bliver, sammen med gruppens personale, inviteret på besøg i tidlig SFO, inden de starter.

Der følger en person fra Rævegruppen med i tidlig SFO de første 3 måneder.

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30)

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal indtænkes i arbejdet med den pædagogiske læreplan og med etablering af de pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.

Giv 1-2 retningsanvisende eksempler på, hvordan I har inddraget barnets stemme og hvordan det har medvirket til at justere i enten det fysiske, psykiske og/eller æstetiske børnemiljø.

Hvilke tiltag har det givet anledning til? (§8, stk. 7)

0 – 2 år

Hvordan har vi inddraget barnets stemme: Børnene giver udtryk via lyd/ord, kropssprog og mimik, at der er for meget uro på gruppen.

Tiltag: Vi omrokker os på grupperne, går på legepladsen m.m. så det er muligt at få et miljøskifte

3 år til skolestart

På baggrund af iagttagelser om morgenen på stuen, mens børn leger og andre afleveres, har vi gjort os overvejelser om, hvordan vi kan imødekomme børnenes behov for at igangsætte børneinitierede aktiviteter. Overvejelserne har ført til, at vi har stillet papir, tusser, farvekridt, perler og modellervoks i børnehøjde, så børnene kan se dem, blive inspireret og selv gå i gang.

Hvordan har vi inddraget barnets stemme: Børnene spørger jævnligt efter at få gyngerne frem i fællesrummet. *Tiltag:* Ud fra børnenes ønsker om plads til fysisk udfoldelse, har de voksne omplaceret sig på stuerne, så der altid er en voksen til at tage gyngerne frem i fællesrummet.

Hvordan har vi inddraget barnets stemme: De eftermiddage, hvor vi egentlig har tænkt os at blive ude, er der ofte børn, der gerne vil ind til de aktiviteter, der er inde. Disse spørger gentagne gange: "Hvornår skal vi ind"

Tiltag: Vi har drøftet i personalegruppen, hvordan vi kan imødekomme dette behov. Dette har gjort, at vi også om eftermiddagen er åbne for at dele børnene i mindre grupper, så nogle er inde og andre er ude.

DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplan for børnegruppen 0-2 år:

Alsidig personlig udvikling

Læringsmiljø: ”Leg på gruppen”

Vi har hos os, fokus på leg på gruppen og derfor har vi valgt et eksempel fra læringsmiljøet omkring leg på gruppen og hvorledes dette støtter barnets alsidige personlige udvikling.

Hos de yngste vuggestuebørn har vi to grupperum som er opdelt af en dør. Det giver os mulighed for at lukke op imellem de to grupperum og lave et stort fællesrum, hvilket giver børnene flere udfoldelsesmuligheder. Ligeledes kan døren lukkes hvis der er behov. Alle grupperum har legemiljøer hvor det meste legetøj er frit tilgængeligt. Det er legemiljøer der indbyder til fysisk -og motorisk aktivitet, f.eks. en gynge der hænger i loftet eller små køretøjer der altid er tilgængelige der indbyder til grovmotorisk leg. Børnene kan se de mere finmotoriske aktiviteter som puslespil, bøger eller farver, og kan pege/efterspørge aktiviteten når den er synlig.

Om morgenen (06.05-08.00) og om eftermiddagen (12.30-17.00) er alle vuggestuebørn samlet. I den mellemliggende tid er vuggestuebørnene fordelt på tre grupper, hvor de er sammen med deres primære voksne/pædagoger. Når børnene er på grupperne, veksles der mellem den frie børneinitieret leg, vokseninitieret leg og planlagte aktiviteter.

Det pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

At legen bliver centralt i forhold til børnenes alsidige personlige udvikling, idet de udfolder, udforsker og erfarer sig selv i samspillet med andre. Legen bliver omdrejningspunktet for børnenes fællesskab da legen er neutral i forhold til alder, køn og etnicitet. Børnene har mulighed for at udvikle deres selvtillid og selvværd, og i legen udvikler børnenes engagement, gåpåmod og livsduelighed samt videreudvikler deres legekompeterencer, som de skal bruge fremadrettet. Legen er med til at danne og udvikle børns sociale relationer og social udvikling.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

- Det pædagogiske læringsmiljø understøtter, at alle børn har mulighed for at lege. Legen er en vigtig del af børns alsidige personlige udvikling, da legen er adgangsgivende i forhold til fællesskabet.
- Børnene bruger både krop og bevægelse, når de vælger motoriske legemiljøer. Motorisk mestring er vigtigt i forhold til barnets forståelse af egen krop og kompetencer, og giver samtidig en fornemmelse for andre. Herunder empati.
- Børnene observerer de øvrige børn på gruppen, hvilket er grundlaget for situeret læring, hvor børn mester nye udfordringer ved at spejle andre.
- Legen støtter og øger børnenes nonverbale og verbale kommunikation, samt udvikler deres sproglige egenskaber.
- Legen støtter børnenes matematiske forståelse når der anvendes konstruktionslegetøj.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Vi er meget optaget af børnenes leg på gruppen og den betydning legen har for barnets alsidige personlige udvikling. Vi har nogle gode læringsrum på grupperne, der giver børnene adgang til mange forskellige aktiviteter, hvor de styrkes i deres alsidige personlige udvikling. I det sociale fællesskab på gruppen oplever børnene at de er en del af et større fællesskab, der er fundamental for barnets alsidige udvikling. I vores børnesyn vægter vi at børnene har ret til medbestemmelse, og den fysiske indretning giver børnene mulighed for selv at bestemme nogle af de aktiviteter de har lyst til. Legen udgør et centralt punkt i vores pædagogiske grundlag, da legen simultant støtter barnets trivsel, udvikling dannelse og læring, herunder ikke mindst barnets alsidige personlige udvikling. De læringsrum vi har skabt på gruppen, giver derfor pædagogerne gode muligheder for at støtte børnene i deres leg, guide dem og vejlede dem

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

Alsidiig personlig udvikling

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Garderoben og påklædning er en daglig rutinepræget situation, som vi har valgt til at belyse vores arbejde med den alsidige personlige udvikling.

Hver dag når vi har spist skal alle børn på legepladsen, undtagen dem, der sover til middag. For at mindske antallet af børn på den fysiske plads, ventetiden på hjælp og reduktion af virvar og støj går vi i garderoben i mindre grupper med en voksen. De voksne sidder rolige og er tilgængelige i børnehøjde. De voksne har rolig stemmeføring og lytter til spørgsmål, stiller eventuelt modspørgsmål i stedet for at give svaret ("Hvad skal jeg have på?" -"Hvordan er vejret? Hvad skal du så have på?"). Nogle børn har brug

for hjælp til at holde fokus på opgaven, andre har brug for hjælp til at overskue deres tøj og andre igen til at lyne eller få regnbukserne udenover støvlerne. Da det som udgangspunkt er den voksne på gruppen, der hjælper i garderoben, kender vi det enkelte barns zone for nærmeste udvikling. Vi roser og anerkender, når barnet forsøger.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Idet vi skaber ro og overskuelighed for børnene i garderoben, giver vi dem et læringsmiljø, hvor de har mulighed og tid til at øve sig med voksenstøtte. Her opfordrer vi børnene til selv at finde deres over- og fodtøj, samt tage det på. Den voksne sidder roligt på en skammel i øjenhøjde og støtter og guider. Børnene hjælper også gerne hinanden med en lynlås eller en sko på tværs af alder og køn, på den måde får de kendskab til hinanden og hinandens forskellige kompetencer. Et barn, der i en anden sammenhæng er i en udsat position, kan sagtens være god til at hjælpe i garderoben og gennem det vise sine kompetencer og være en aktiv del af fællesskabet.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

- Børnene hjælper hinanden i garderoben. Vi snakker om at være en god ven. De øver sig på at vente på tur. Det styrker den sociale udvikling og fællesskabet.
- Snak om årstiden og vejr, beklædning og hvad man skal have på lige nu styrker børnenes kommunikation og sprog.
- Krop, sanser og bevægelser (motorik) udvikles, når barnet klæder sig af og på. Mærker det sten/sand i støvlerne, tømmes de og tages på igen.
- At være ude i al slags vejr er udtryk for dansk kultur, det er en selvfølge for os. Det stiller børn og forældre med anden kulturel baggrund ofte spørgsmålstegn ved. Herved opstår snak om forskellige kulturer.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Alle børn har deres egen garderobe med navn og billede på. Her må de andre børn ikke tage noget eller rode i. Det viser at alle børn er værdifulde og de har deres helt eget individuelle sted. Og alle børn er ligeværdige medlemmer af fællesskabet/garderoben. Garderoberne er ikke placeret tilfældigt. Det barn, der har svært ved at koncentrere sig har f.eks. rum ved siden af en voksen eller i et hjørne, så det forstyrres mindst muligt. De børn, der er gode til at lave "ballade" sammen, har ikke garderobe ved siden af hinanden. På den måde forsøger at skabe et læringsmiljø der tilgodeser og tage hensyn til børn i udsatte positioner. I garderoben forsøger de voksne at forstå barnets perspektiv, f. eks hvorfor barnet ønsker at have sandaler på i snevejr, og forklarer barnet hvorfor det er vinterstøvler, det skal have på. På denne måde bliver barnet, set, hørt og anerkendt.

Social udvikling

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplan for børnegruppen 0 - 2 år:

Social udvikling

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Vi har hos os fokus på den gode aflevering, og derfor har vi valgt et eksempel fra læringsmiljøet omkring afleveringssituationen som ramme omkring barnets sociale udvikling.

F.eks.: Mor kommer for at aflevere sit barn. Hun går til lågen ved enten Mariehøns eller Snegle.

Pædagogen hilser på barnet ved navns nævnelse og moderen, med glade og positive toner. Mor og pædagog udveksler evt. beskeder omkring dagen, hvorefter pædagogen signalerer med et åbent kropssprog og åbne arme at de er klar til at tage imod barnet. Moderen udviser tillid til pædagogen ved at sige farvel til barnet og række barnet frem. Pædagog og barn vinker/siger farvel sammen, hvorefter barnet får lov til at vælge om det vil til bordet med det samme eller lege lidt først.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Den tydelige rammesætning omkring afleveringen, hvor samspillet mellem barnet, forældre og voksne er med til at sikre barnets positive sociale udvikling. Børnene oplever ro og nærvær i samarbejdet og kommunikationen mellem de voksne omsorgspersoner. Særligt børn i udsatte positioner har brug for at opleve tillid mellem pædagog og forældre som et led i deres trivsel. Børnene har brug for empatiske omsorgspersoner for selv at kunne udvikle empati der er afgørende for at kunne indgå i videre sociale fællesskaber, og relationer børnene i mellem.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

Den gode aflevering sikrer at:

- Børnene oplever sammenhæng mellem institution og hjem, hvilket bidrager til en alsidig personlig udvikling.
- Børnene er klar til leg og læring, der understøtter kommunikation og sprog samt social udvikling
- Børnene bliver set når de kommer, hvilket støtter deres alsidig personlig udvikling samt kommunikation og sprog
- Børnene oplever en anerkendende kommunikation som er en del af vores kultur og fællesskab
- Børnene får medbestemmelse og indflydelse på egen hverdag.

Sammenhængen mellem børnenes sociale udvikling og de fem øvrige læreplanstemaer, ses ikke kun i afleveringssituationen, men i en større helhed. Børnenes sociale udvikling sker gennem alle dagens læringsmiljøer, men den gode aflevering giver større mulighed for en positiv social udvikling resten af dagen. Den gode aflevering er et godt udgangspunkt for børnenes videre udvikling af trivsel, udvikling dannelse og læring.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Vi er opmærksomme på vores barnesyn, og hos os har børnene værdi i sig selv, og alle skal føle sig velkommen og set. Vi er opmærksomme på barnets perspektiv, og genkender børnenes følelser omkring afleveringen.

(Empati) børnene oplever læring i forhold til deres egen selvforståelse og fornemmelse af egne følelser og følelsesmæssige behov. Børnene bliver afleveret sammen med børn de normalvis ikke altid er sammen med på gruppen, hvilket bidrager til det store børnefællesskab i vuggestuen. Måden vi modtager barnet på understøtter det gode og trygge forældresamarbejde og skaber sammenhæng mellem hjem og institution.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

Social udvikling

Praksis eksempel på læringsmiljø:

I øjeblikket har vi fokus på vores daglige samling med børnene i vores respektive grupper. Vi har valgt samlingen som eksempel på et læringsmiljø, der særligt understøtter den sociale udvikling.

Eksempel: Som forberedelse til samlingen lægger en voksen børnenes puder på gulvet i en rundkreds. Hvert barn har en pude med eget navn, som de skal finde. Samlingen starter med en bestemt sang hver gang. Herefter tæller et barn, hvor mange børn der er, og der er navneopråb. Den variable del af samlingen kommer her. Det kan være læsning, sang, en leg (bevægelseslege, Kimsleg, Lille hund), "Vi Lærer Sammen", snak om kommende aktiviteter/hvad der er sket hjemme/hvad barnet har på hjertet, gennemgang af dagens piktogram, det kan også være de voksne laver et lille teaterstykke eller taler med børnene om et særligt emne f.eks. kigger på de medbragte muslingskaller, sten og hyben. Samlingen slutter med formiddagsmad og børnene lægger selv deres egen pude tilbage på plads.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

De voksne lægger ikke puderne tilfældigt, de lægges så de tilgodeser spirende venskaber, ekstra behov for voksenstøtte (sidde ved siden af eller på en voksen) og hvilke børn der har brug for ikke at sidde ved siden af hinanden i en samlingsund, hvor vi øver fælles fokus. Det stille barn kan sidde hos et mere uroligt barn, så de kan lære gensidigt af hinanden. Det stille barn får lidt energi af det urolige og omvendt. Børnenes forskelligheder bliver altså aktivt brugt som en styrke, alle bidrager med noget til fællesskabet. Et barn i en udsat position bliver placeret ved sin bedste ven, en voksen eller væk fra reolen med legetøjet. Alt efter hvad barnet har behov for, for at kunne indgå i fællesskabet. Altså rammerne søges tilpasset det enkelte barns behov. Når børnene råbes op og/eller tælles fornemmer barnet at være et individ i et større fællesskab.

Børnene venter på tur til samling og skiftes til at fortælle noget. De må sige lige det de har på hjertet, de andre børn og de voksne lytter. Nogle byder ind med deres lignende oplevelser som uddyber emnet. Det kan f.eks. være én der har prøvet krokodilleraceren i Jesperhus og en anden har prøvet Papegøjekarrusellen ved siden af. Det træner børnene i deres demokratiske dannelse.

Samspelet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

- Den voksne responderer anerkendende, har øjenkontakt med det barn, der taler. Den faste ramme om samlingen gør at barnet ved, hvad det skal og hvad der forventes, det giver tryghed. Alle, men især børn i udsatte positioner har gavn af piktogrammerne, de hjælper med at få overblik over dagen. Disse tiltag støtter barnets alsidige personlige udvikling.
- Der bliver talt, sunget, arbejdet med VLS, tegn til tale og historielæsning. Her styrkes sprog og kommunikation.
- Bevægelseslege, Kimslege (hvor man føler og smager) og det at skulle sidde stille styrker krop, sanser og bevægelse.
- Samlinger hvor den voksne eller et barn medbringer ting fra naturen (sten, haletudser, afgrøder) og man undersøger det, har fokus på natur, udeliv og science.
- Kultur, æstetik og fællesskab er i spil når vi snakker om årstider, datoer, højtider. Samlingen i sig selv er et fællesskab ligesom den fælles kultur.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

At alle børn har en pude med deres navn på, der bliver placeret af de voksne, gør at alle børn er lige værdifulde, bliver set og er en del af et børnefællesskab. De faste pladser, som skabes med puderne,

giver et læringsmiljø hvor alle og især børn i udsatte positioner støttes til at kunne deltage i samlingen. At børnene bliver set og hørt og får lov til at være medskaber af samlingen, er en del af vores børnesyn; alle kan bidrage. Det giver de voksne et unikt indblik i børnenes perspektiv at høre (og støtte) børn i at fortælle om, hvad der sker i dem. At man samtidig lytter til hinanden, er en del af demokratiske dannelse.

Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplan for børnegruppen 0 - 2 år:

Kommunikation og sprog

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Vi har hos os fokus på samlingsstunderne, og har derfor valgt et eksempel fra læringsmiljøet omkring samlingsstunderne som ramme omkring barnets udvikling af kommunikation og sprog.

F.eks.: Hos de ældste vuggestuebørn, hjælper vi hinanden med at rydde op og gøre klar til samling. Børnene hjælper med at finde puder frem, en til hver. Puderne ligges i en rundkreds, så alle har mulighed for at se hinanden. Børnene vælger selv hvilken pude de vil sidde på og de voksne sætter sig der hvor der er størst behov for det. Vi starter med at råbe navne op på børnene for at se om de er kommet Eks. "Er Alberte kommet?" Børnene svarer med at sige "Her" eller "Ja". Er der nogen der ikke er kommet, snakker vi om de holder fri, er syge m.m. Derefter snakker vi om hvilke dag det er og hvad vi skal lave den pågældende dag. Det sagte understøttes med tegn til tale. Denne måned har vi fokus på "Tingelingelater", og synger derfor sangen med tilhørende fagter. Ønsker børnene at synge den flere gange gentages den. Vi slutter samlingsstunden af med at synge humlebisangen. Derefter hjælper vi

hinanden med at sætte puderne i sofaen, hvorefter børnene finder deres plads ved bordet, så vi kan få formiddagsmad. Samlingsstunden varer ca. 7 - 10 min.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Da vores samlingsstund er præget af genkendelighed og gentagelser, kan samlingen ses, som et redskab til at skabe sproglig opmærksomhed og -udvikling hos børnene.

Fagter er en del af barnets sproglige udvikling, da børn lærer at forstå det talte sprog gennem mimik og gestik. Når vi bruger fagter til sangene, kan alle børn være aktiv deltagende, enten via sang eller fagter. Børnene oplever en genkendelighed i fagtesangene.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

Samplingsstunden er med til at sikre, at:

- Børnene oplever sig som en del af fællesskabet. Det enkelte barn bliver set og mødt og får samtidigt en forståelse af, at de andre børn på gruppen også er betydningsfulde.
- Børnene oplever en genkendelighed som skaber tryghed og forudsigelighed.
- Børnene bruger fagter, der er med til at understøtte deres sproglige udvikling.
- Børnene hjælper hinanden og danner relationer.

Sammenhængen mellem børnenes kommunikation og sprog og de øvrige læreplanstemaer ses ikke kun i samlingsstunden, men gennem hele dagen i vuggestuen. Børnenes udvikling af kommunikation og sprog har stor indflydelse på den måde de kan indgå i sociale fællesskaber sammen med de andre børn.

Samplingsstunden er med til at give børnene en fælles referenceramme – et fælles tredje. Når vi, børn og voksne, laver det samme, giver det, det enkelte barn mulighed for at føle sig som en del af et fællesskab. Denne fællesskabsfølelse kan børnene tage med til resten af dagen, og er dermed et godt fundament for deres videre udvikling af trivsel, dannelse og læring.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Vi er opmærksomme på vores barnesyn, og at det er vigtigt at samlingerne er med til at afspejle at barnet er en del af fællesskabet og at barnet har en værdi for andre. Vi er opmærksomme på at der skabes tid og rum for turtagning, så alle børn har mulighed for at være aktiv deltagende, hvilket er med til at støtte børnenes almene dannelse. Samlingerne er med til at skabe et børnefællesskab, hvor børnene oplever, at de er en del af en gruppe selv om man evt. er fraværende grundet sygdom, fri m.m. Samlingsstunden er tilrettelagt så det tager hensyn til det enkelte barn og der fremgår en tydelig struktur og organisering af læringsmiljøet.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

Kommunikation og sprog

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Nyere forskning viser at barnets kompetencer indenfor sprog og kommunikation er en meget vigtig faktor for læring i skolen. Derfor er det besluttet at alle institutioner i Morsø kommune arbejder med "Vi Lærer Sammen" (VLS).

Eksempel: Vi arbejder med VLS gennem hele dagen. Her tager vi udgangspunkt i billederne med tilhørende ord, som vi primært bruger i forbindelse med samling og/eller spisning. Her er børnene siddende og koncentreret om fælles fokus. Den voksne præsenterer ordene og giver dem betydning. Det kan være ved at fortælle en historie, hvor ordene indgår, eller knytter kendte hverdags hændelser på. "Øverst/nederst" kan forklares med en køjeseng på ferie... Efter nogle dage kan nogle af børnene ordene og kan bidrage mere til samtalen/huske historien.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Alle børn deltager i VLS. Nogle bidrager ved at sidde stille og lytte (tilegne sig ordene), andre deltager mere aktivt, giver svar, stiller spørgsmål, husker historien. Det giver den voksne plads til. Vi arbejder med de samme ord over en 14 dages periode. Ordene bliver derfor gentaget mange gange og talt om i forskellige sammenhænge. I eksemplet med "Øverst/nederst" kan det være tings placering i forhold til hinanden i garderoben, et barn er øverst i klatretårnet... Når man har arbejdet med de samme ord et

stykke tid, inddrager den voksne det stille barn, ved at stille lette spørgsmål til ham/hende. På denne måde arbejder vi, også her, med zonen for nærmeste udvikling. VLS har meget billedmateriale, det støtter de børn der er udsatte i forhold til kommunikation og sprog. Dette materiale bliver brugt løbende for disse børn, de hænger tilgængelige på stuen, så man nemt kan gentage og tale om et enkelt eller flere ord, når man kommer forbi dem i det daglige.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

- Den sociale kompetence styrkes gennem fælles opmærksomhed og turtagning i mindre og større grupper.
- De mange gentagelser i VLS giver sikkerhed og tryghed og styrker derved selvtillid, den personlige alsidige udvikling. Det giver mod til aktiv deltagelse.
- Børnene bliver motorisk stimuleret/udfordret gennem nogle af sproglegene.
- VLS kan bruges i naturen/på legepladsen, da materialerne er lamineret.
- Børnehaven udsmykkes med billeder af de forskellige fokusord. Der arbejdes med det samme i hele huset, det er blevet en del af kulturen i børnehaven.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Læringsmiljøet omkring VLS er kendetegnet af mange gentagelser i mange forskellige situationer. Der er knyttet leg og historiefortælling til. Børn i udsatte positioner i ft. sprog får flere individuelle gentagelser. Billedmaterialet hænger flere steder i institutionen; i garderoben, i vinduer, ved spisebordene og nogle gange på AULA. Herved har vi også inddraget forældrene i VLS. Børnene lærer allerede VLS-konceptet i vuggestuen og har mulighed for at genkende det, når de starter i børnehaven. Den sproglige opmærksomhed og det brede ordforråd er et af grundlagene for at få optimalt udbytte af skolens undervisning. Det skal være med til at give gode overgange.

Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplan for børnegruppen 0 - 2 år:

Krop, sanser og bevægelse

Praksis eksempel på læringsmiljø.

Hver torsdag har vi musikalsk legestue med Lisbeth. Hun er en ekstern samarbejdspartner som kommer en gang ugentligt, hvor hun synger og spiller sammen med børn og voksne. Det er Lisbeth der styrer forløbet, de voksne i vuggestuen deltager sammen med børnene og guider, vejleder og støtter dem i aktiviteten. Vuggestuen er delt op i to grupper til musikalsk legestue; Mariehøns/Snegle og Humlebier. Der er afsat 0,5 time til hver af de to grupper.

Lisbeth kommer med guitar og taske, og børnene er straks klar over at nu er det tid til musikalsk legestue. Børnene sætter sig til rette på gulvet, andre hjælpes derhen, så vi er klar til at komme i gang. Der startes hver gang med at synge "Goddag"-sang, hvor alle børn nævnes med navn. Derefter synges der forskellige sange, det kan være fagtesange, bevægelsessange eller sange hvor børnene spiller med rasleæg. Der bruges forskellige rekvisitter til at understøtte aktiviteterne eks. Tørklæder, fingerdukker, bamser, forskellige dyr, bolde m.m. Aktiviteterne er blandet, så der er både stille siddende og fysiske aktive lege. Aktiviteterne varierer i forbindelse med årstiderne, men også i forhold til hvilke fokus områder vi har i vuggestuen.

Det pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Børnene får gennem aktiviteterne kendskab til kroppen og dens funktioner eks. når der synges om steder på kroppen eller når der laves forskellige bevægelser eks. kravle, liste, hoppe, dreje rundt.

Udvikling af børnenes kropsforståelse og kroppens funktioner er med til at give børnene nogle erfaringer og viden, som de kan bruge i samspillet med andre.

Børnene inviteres til at få forskellige kropslige erfaringer til musikalsk legestue, hvor bevægelsesglæde og leg er i fokus.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

Musikalsk legestue sikrer at:

- Børnene oplever sig som en del af et socialt fællesskab, hvor der er plads til alle.
- Børnene introduceres for forskellige musikalske aktiviteter, der er med til at stimulere deres nysgerrighed, kreativitet og fantasi.
- Børnene lærer nye sange/remser, som understøtter deres sproglige udvikling.
- De sange der synges er en del af den danske kulturarv, og bygger ofte på hverdagen omkring os eks. vejret.
- Børnene deltager i aktiviteterne ud fra de forudsætninger de har.
- Børnene udvikler i fællesskabet kropslige og sanselige indtryk, der styrker evnen til at aflæse og forstå andres kropssprog, og dermed stimuleres deres sociale udvikling.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Det pædagogiske læringsmiljø til musikalsk legestue er primært vokseninitieret, med aktiviteter der er tilrettelagt, så det tager hensyn til børnegruppens sammensætning, interesser og udvikling.

Vi er opmærksomme på, at børn sanser og lærer gennem kroppen, og det derfor er vigtigt at børnene får mulighed for at sanse sig selv og sin omverden gennem hele dagen.

Det pædagogiske personale udfordrer, opmuntrer og understøtter børnenes muligheder for at udvikle deres motorik og sanser.

Musikalsk legestue er med til at samle hele børnegruppen, uanset hvilke udfordringer barnet har. Børn der er i en udsat position eks. grundet andet sprog, har større deltagelses muligheder, da musikken har en rytmik og et universalsprog der inddrager alle.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

Krop, sanser og bevægelse

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Vi er hver dag året rundt på legepladsen min. 2 timer over middag. Her er der rig mulighed for fysisk udfoldelse og fordybelse på tværs af aldersgrupperne.

Når børnene kommer ud på legepladsen, er der fri leg. Der er flere voksne på legepladsen, nogle deltager i børnenes lege, andre sætter lege i gang eller observerer/konfliktløser. På legepladsen er der plantet div. Krydderurter, bærbuske og blomster. Der er gængse legeredskaber som gynger, vippe, sandkasser, legehuse og cykler. Der er plakater af div. naturting, vandbane og sten. I skuret er der mulighed for at tegne, hamre mosaik eller lege med lego. Det er altid muligt for børnene at bede om vand til sandkager, tegne på væggen eller vande blomster. Når det er oprydningstid, ringer en voksen med klokken. Børnene hjælper. Nogle gange laves der en konkurrence om, hvem der rydder mest op.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

De voksne er bevidste om deres placering og funktion på legepladsen. I det store, ustrukturerede fællesskab er der en del børn i udsatte positioner, som har brug for hjælp til legen. Det er særligt vigtigt at de voksne fordeler sig, så der er der en tilgængelig voksen, som børnene kan se og søge støtte hos. Samtidig har den voksne overblik og kan hjælpe med en konflikt allerede i starten. De voksne opfordrer børnene til at udnytte legepladsens mange muligheder for forskellige fysiske aktiviteter. Gennem disse lege får børnene en fornemmelse af deres krop og styrke.

Samspelet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

- Når børnene tæller "oprydningsprikker" og får skrevet antallet på hånden (Science)
- Natur og udeliv kommer i spil når børnene finder dyr på legepladsen i de vilde områder i det høje græs og under sten.
- Vi har store farverige plakater, som børnene selv kan gå hen og kigge på og snakke om. (Æstetik)
- Den alsidige personlige udvikling styrkes, når børnene bliver inspireret af hinanden til at prøve nye ting på tværs af alder og køn. Børn konfliktløser/samarbejder nogle gange på andre måder udenfor pga. større areal. De udvikler deres fantasi ved at finde på lege sammen og forhandler om handlingen.
- Børnene øver det sociale sammenspil når de hjælper hinanden f.eks. ved at skubbe hinanden på gyngerne, hjælper hinanden med cyklerne. De lærer at vente på tur ved rutsjebanen og øve sig i at forhandle med hinanden.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

På legepladsen er det især legen og fællesskaber på tværs af aldersgrupper, der kommer i spil. De ældste børn øver empati og omsorg, når de indgår i leg med de yngste børn. Et meget aktivt og udfarende barn, kan blive helt roligt, når det justerer sig til et yngre barn. Dette barn kan til samling være i en udsat position, men oplever på legepladsen at have en helt særlig rolle. Heri er både dannelse og læring. Legepladsen er indrettet, så der skabes rum til mange forskellige lege. Gennem legen opbygges fælles relationer og børnene øver samarbejde.

Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplan for børnegruppen 0 - 2 år:

Natur, udeliv og science

Læringsmiljø: Legepladsen

Beskrivelse af legepladsens opbygning.

Vuggestuens Legeplads, består af 4 overordnede områder. 2 arealer med græs, 1 areal med fliser og 1 areal der udgør en overdækket sandkasse. På det ene græsareal er der et legehus i træ, hvori der er legekøkken, en balancebom og et tog i træ med to vogne. Der er en balancebom, et bordebænkesæt, og en tavle med husdyr og 1 tavle med insekter. På det andet græsareal er der en rutsjebane, et gyngestativ med rede gyngesamt 3 små bordebænkesæt. Flisearealet er delt op af 4 plantekasser, hvori der både er urter, bær og blomster. Der er "Scooters", løbicykler, traktorer og div. Legeredskaber til både sandkasse og motorik. I den overdækkede sandkasse er der borde der byder op til masser af leg med både sandtårne og sandkager.

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Når børnene har spist formiddagsmad, går de ofte på legepladsen. Der er altid en pædagog ude sammen med de første børn, og når de resterende børn bliver klar, kommer de ud lidt efter lidt sammen med de sidste pædagoger. Legepladsens mange kroge og muligheder, gør at børnene får valget mellem flere forskellige legemiljøer. Ofte er der altid en af de tre vuggestuegrupper på tur ud af huset, så der er god plads til de to øvrige grupper. Der bliver ofte sat en frivillig aktivitet i gang som f.eks. tegne med kridt eller male med vand på fliserne. De øvrige pædagoger støtter og følger børnenes legeinitiativer samt følger børnenes behov.

Samspillet mellem læringsmiljøerne kommer til udtryk ved:

- Det pædagogiske læringsmiljø understøtter, at alle børn får erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen.
- Børnene oplever at bruge sanserne til fulde når de f.eks. undersøger højbedene, gynger på gyngen eller går med bare tær i sandkassen.
- Børnene bruger både krop og bevægelse, når de kravler op på rutsjebanen eller kører på scooter eller løbicycle.

- Børnene oplever det hverdagsæstetiske omkring korrekt påklædning i forhold til vejret. Her får børnene også et begyndende kendskab til både vejr og vejrfænomener der er en del af science for de 0 - 2 årige.
- Børnene observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden.
- Børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Vi er meget optaget af børnenes frie leg og den betydning legen har for barnets dannelse, udvikling, trivsel og læring. Vi oplever at legepladsen med udelivet og ture ud i naturen, giver nogle gode læringsrum. I vores børnesyn vægter vi at kunne støtte børnene i leg, guide dem og vejlede dem. Vi guider og støtter børnene, så de kan indgå i nogle gode og trygge børnefællesskaber. Indretningen af legepladsen giver børnene mange muligheder for børneinitierede aktiviteter, der er med til at fremme læringen omkring deres selvforståelse og lytte til egen krop.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:

Natur, udeliv og science

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Vi er så privilegerede, at vi har en skov i gåafstand fra børnehaven. Den bruges ugentlig af alle grupper og er derfor oplagt at bruge som eksempel i forhold til natur, udeliv og science.

Vi bruger skoven til forskellige aktiviteter. Det kan være "pilejagt" (følg pilene i skoven), lege på bestemte områder i skoven, gå rundt i skoven (også udenfor stierne), finde ting i skoven, lede efter dyrespor, naturbingo, med naturvejleder (hver gruppe har 2 gange om året med ham), lave bål dernede. Det er en blanding af vokseninitierede og børneinitierede aktiviteter.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Nogle gange er det med et bestemt formål og med planlagte aktiviteter vi går i skoven, andre gange er det mere på børnenes præmisser, hvor vi følger deres spor. Alle grupper bruger skoven ugentlig året rundt, derved får børnene naturligt en genkendelighed og tryghed ved skoven. Dette er med til at udvikle deres fortrolighed, nysgerrighed og lyst til at udforske naturen. Når vi laver planlagte vokseninitierede aktiviteter i skoven, er det med et bestemt formål og skaber dermed et pædagogisk læringsmiljø i naturen. De børneinitierede ture dernede er med fokus på det børnene bliver optagede af, og grebet af lige præcis den dag i skoven.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

- Naturen er god til at udvikle børnenes alsidige personlige udvikling f. eks fantasien og prøve nye grænser af. (I starten tør man kun røre ved den lille frø men med de voksnes opmuntring og gentagne forsøg, tør man til sidst røre ved den store skrubbudse)
- Naturen er med til at skabe nye legerelationer, som gør at børnene styrkes i deres sociale udvikling. Åbner børnenes øjne for de andres kompetencer.
- Kommunikation og sprog styrkes ved at vi sætter ord på det børnene finder i naturen, og give dem viden om det.
- Krop, sanser og bevægelse kommer virkelig i spil i skoven. Op og ned ad bakker, ujævn skovbund, bygge huler, klatre i træer mv.
- Børnene får kendskab til og får erfaringer med forskellige naturmaterialer. Dette bruges også til kreative ting vi udsmykker med hjemme i børnehaven. (Kultur, æstetik og fællesskab)

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Børneperspektivet kommer især til udtryk på de børneinitierede ture i skoven, hvor vi følger børnenes spor. Vi ser, hører og følger op på, hvad de er optagede af og finder. Der er endnu større fokus på læringsperspektivet, når vi har planlagte aktiviteter med bestemte læringsmål for øje. Skoven giver mulighed for nye børnefællesskaber, da det er andre kompetencer der er i spil i skoven end derhjemme i børnehaven. De lytter til hinandens (og de voksnes) viden og ideer og er selv med til at bestemme, hvornår det er tid til at "lukke emnet"/flytte opmærksomheden. Der sker en demokratisk dannelse.

De børn som kan være i en udsat position hjemme på gruppen, har i skoven ofte nemmere ved at indgå i fællesskabet da her er "højere til loftet" og det er nogle andre kompetencer, der er i spil i naturen. Alle kan byde ind med noget.

Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplan for børnegruppen 0 - 2 år:

Kultur, æstetik og fællesskab

Praksis eksempel på læringsmiljø:

Hos os har vi fokus på den gode spisesituation, og derfor har vi valgt et eksempel fra læringsmiljøet omkring spisesituationen som ramme omkring kultur, æstetik og fællesskab.

Eks. Kl. er lidt i 11, og det er blevet tid til at spise middagsmad. Børnene finder selv frem til deres stol, og kravler op og sætter sig. Nogle børn tager selv selen på mens andre hjælpes. De børn som ikke har fundet deres plads guides hen til deres stol. Maden kommer ind på gruppen på et rullebord. Maden er anrettet på fade. Der står kopper, tallerkner, bestik og mælk på rullebordet. Den voksne tager maden med hen til bordet sammen med det service der skal bruges. Der snakkes om hvad vi skal have at spise. Der deles tallerkner og kopper ud til børnene. Den voksne smører forskellige madder, og disse sættes på en tallerken. Tallerkenen sendes rundt til børnene, som vælger hvilken mad de gerne vil have. Maden skæres ud til de børn der har lyst. Børnene spiser enten kvarte madder med fingrene eller med gaffel. De drikker mælk af kopper. Under måltidet snakkes der om forskellige ting ved bordet, det kan evt. være hvad der er sket i løbet af formiddagen, VLS-billeder eller hvad der optager børnene. Når børnene er færdige med at spise, siges "Tak for mad". Børnene tørrer selv fingre og mund efter måltidet.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

Fællesskabet og samværet med de andre børn på gruppen. Vi er sammen i store og mindre grupper, på tværs af alder og køn, hvor alle oplever at være en del af gruppen og kan byde ind med noget til fællesskabet. Børnene præsenteres for forskelligt mad, som stimulerer deres nysgerrighed og engagement. I spisesituationen indgår alle børn i et ligeværdigt fællesskab sammen med de andre uanset kulturel baggrund.

Fællesskabet i spisesituationen er præget af en kultur hvor børn og voksne taler ordentligt til hinanden, og hvor der gives plads til forskelligheder.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

Den gode spisesituation sikrer at:

- Børnene oplever sig som en del af et fællesskab, og danner relationer til dem de sidder sammen med, hvilket bidrager til børnenes sociale udvikling.
- Børnene øver sig i at spise/ drikke selv, de øver sig i at mestre, som styrker deres selvværd, og dermed bidrager til udvikling af deres alsidige personlige udvikling.
- Børnene oplever at der skabes en fællesskabskultur ved bordet, hvor vi spiser det samme og holder bordskik.
- Børnenes sproglige og kommunikative færdigheder udvikles, da vi samtaler ved bordet om forskellige ting der optager børnene.
- Børnenes matematiske opmærksomhed styrkes når vi tæller kopper, tallerkner m.m.
- Måltiderne indtages nogle gange i det fri, hvor natur og udeliv er en del af spisesituationen.

Sammenhængen mellem kultur, æstetik og fællesskab og de øvrige læreplanstemaer ses ikke kun i spisesituationen, men gennem alle de læringsmiljøer børnene er en del af i dagligdagen. Spisesituationen er et godt udgangspunkt for at styrke fællesskabet og giver en samhørighed børnene imellem, samtidig med at der skabes en god bordkultur, hvor der er plads til det enkelte barn.

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

I spisesituationerne deltager børnene i mindre grupper, hvor der skabes rum og tid til turtagning, så alle børns stemmer høres. Børnene deltager i de daglige gøremål omkring spisesituationen f.eks. Tørre mund og fingre, kravle op i højstolen og selv have indflydelse på den mad man ønsker at spise. De støttes i deres medbestemmelse og gives valgmulighed, hvilket bidrager til deres almene dannelse. Vi arbejder desuden med at inddrage børnenes kompetencer og ressourcer, samt støtter børnene i at indgå i betydningsfulde fællesskaber.

Børnene bliver mødt som et selvstændigt og værdifuldt individ.

Der sker læring når børnene får mulighed for at gøre sig erfaringer, og opleve andres erfaringer, og at det er ok at fejle.

Læreplan for børnegruppen 3 år og frem til skolestart:**Kultur, æstetik og fællesskab****Praksis eksempel på læringsmiljø:**

Som en tilbagevendende aktivitet forbundet med vores kultur i børnehaven, jul og møde mellem generationer, vil vi beskrive vores bedsteforældredag i slutningen af november. Børnene får en indbydelse med hjem til deres bedsteforældre til dagen i børnehaven. Nogle grupper tegner på invitationen selv. Som forberedelse til dagen bager alle grupper, boller til bedsteforældrene. De voksne har fundet materialer og ideer til juleklip frem. Der er også pyntegrønt, så bedsteforældrene kan lave en juledekoration med deres barnebarn. I børnehavens fællesrum er opstillet det juletræ, som de ældste børnehavebørn har fældet og bragt hjem på trækvogn. Dagen starter med forventningsfulde børn, der venter spændt på deres bedster. Når alle bedster er kommet, synger vi fælles julesange. Så er der boller og kaffe på grupperne. Herefter er der forskellige juleklip på stuerne, produkterne hænges ud på juletræet sammen med bedsterne. På legepladsen kan der laves juledekorationer. På alle værksteder er en ansat. Afslutningen på dagen er løbende, hvor de allerfleste børn tager tidligt hjem med deres bedsteforældre.

De pædagogiske læringsmål kommer til udtryk ved:

De børn, der ikke har mulighed for at få en gæst, (det kan være en moster el.lign. som stedfortræder for bedste) , tildeles en kendt voksen fra børnehaven. Det bliver italesat overfor barnet "På fredag er jeg din

bedste". På den måde kan barnet også glæde sig til dagen, det barn der i denne situation var i en udsat position, bliver derved støttet. Hvert eneste barn indgår i en tæt og tryk relation, idet det har sin særlige gæst. Dagens tema er funderet på vores kultur/tradition(jul) og er samtidig et møde mellem generationer. De forskellige aktiviteter/værksteder giver mulighed for at være kreativ med forskellige materialer og det færdige produkt udstilles på juletræet eller på grupperummet.

Samspillet mellem læreplanstemaerne kommer til udtryk ved:

Der er et fællesskab om temaet "Jul" i hele børnehuset. På selve bedsteforældredagen er vi et endnu større fællesskab. Huset syder af børne- og bedstestemmer. Bedster smiler og taler både med børnebørn og de andre bedster. Der er mange fællesskaber og social udvikling på spil.

- Den alsidige personlig udvikling kommer meget i spil, når børnene glæder sig og utålmodig venter på at vise børnehaven og venner frem -og være vært.
- Barnet er hele tiden i fokus hos bedste og der er hele tiden kommunikation mellem dem. Der er nogle bedster, der taler med dialekt eller et helt andet sprog, som de andre børn også hører.
- Finmotorikken bruges, når der klippes og klistres og i dekorationsværkstedet bruges sanserne når der arbejdes med leret, gran og glimmer.
- Som forberedelse til bedstedagen er alle grupper i skoven for at samle grønt til dagen. Den ældste gruppe fælder desuden juletræet (natur/udeliv).

Det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved:

Det pædagogiske læringsrum til bedsteforældredagen er forberedt både af børn og voksne. Børn har inviteret bedsterne og hentet grønt, de voksne har sammen med børnene fundet ud af, hvilke julepynt, der skal laves. De voksne har fundet materialerne frem, så alle værksteder er klar, når bedsterne ankommer. Bollerne er bagt. Når man får besøg af sin bedste, bliver man set og hørt, personalet taler og hygger med børn og bedster, barnet oplever at have værdi i sig selv. Barnet bliver inddraget i forberedelserne af dagen og er på selve dagen meget aktiv med sin bedste (dannelse og børneperspektiv). De børn der kommer i en udsat position pga. de mange mennesker, er for nogles vedkommende allerede i den lille udviklingsgruppe og andre har mulighed for at lege på legepladsen, hvor der er mere rum og plads til fri leg.

EVALUERINGSKULTUR

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Hermed forstås, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Hvad siger loven?

- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.
- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Dagtilbudslovens § 9, stk. 2 og 3.

Evalueringskultur

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø? Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Evalueringskultur og dokumentation

I dagtilbuddene skal der etableres en evalueringskultur. Hermed forstås at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Beskriv hvilke metoder I benytter jer af.

Beskriv hvordan disse anvendes systematisk.

Beskriv hvordan de har været med til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. (§9, stk. 2 og 3)

Vores nuværende praksis:

Vi tager billeder, som både kommer på Aula og bliver vist på en digital skærm i børnehuset. Vi laver månedsbreve fra hver gruppe, hvor der i forskellige grader er små uddybende forklaringer og evalueringer på indsatser. Der skrives dagligt på infotavlen, hvad hver enkelt gruppe har lavet. Evalueringer foretages mundtligt på gruppe- og personalemøder. Vi laver løbende LP arbejde på enkelte børn, grupper eller udfordringer. Vi arbejder med ICDP og krap.

Fremadrettet:

Vi vil skrive en lille tekst på AULA til hvert fotoalbum, der beskriver ideen bag aktiviteten dvs. dokumentation af pædagogisk praksis. Fotoalbum for én aktivitet ad gangen f.eks. månedstegning,

såprojekt, kriblekrable, haletudser. Vi vil fortsat dagligt skrive på infotavle og lave månedsbreve. LP-arbejdet fortsættes.

Vi vil indføre et stuemøde, hvor hver stue kan diskutere det enkelte barn og grupper, hvor er vi henne, hvad vil vi gerne for at sikre alle børn udvikler sig, hvad skal der til, hvordan følger vi op? - herunder hører et syn på gruppens læringsmiljø naturligt hjemme. Her skal planlægges pædagogiske tiltag. Der er metodefrihed, men der skal gøres tanker om mål, metoder, hvilke tegn forventer vi at se, hvordan og hvornår evaluerer vi. På hvert personalmøde skal min. en gruppe fremlægge et indsatsområde/aktivitet inklusive evaluering i plenum til fælles inspiration og udvikling. Det betyder de øvrige kolleger kommenterer og stiller reflekterende spørgsmål. F.eks.: "Hvordan så I, at børnene var glade/lærte noget?"

Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi evaluerer på arbejdet med den pædagogiske læreplan, ved at fyrtårnene fra henholdsvis vuggestue og børnehave har møder, hvor dette drøftes og hvor der laves et udkast, der efterfølgende bliver gennemgået hos det øvrige personale. Lederen er ansvarlig for at sætte dette på teammøder samt ansvarlig for at rammesætte fyrtårnemøderne.

MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING

Arbejdet med den pædagogiske læreplan

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Med evalueringskultur i dagtilbuddet forstås, at lederen har ansvar for, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke dele af vores pædagogiske læringsmiljø har vi særligt haft fokus på over de sidste 2 år?

Vi har som institution de sidste 2 år haft særligt fokus på gruppeledelse og læringsmiljø, herunder legeplads, garderobe, samling, børn i udsatte positioner og zonen for nærmeste udvikling for grupper og enkelte børn.

Organisering af evalueringskulturen 0-6 år

Evalueringen af det pædagogiske arbejde og udviklingen af det er tilgodeset i vores mødestruktur. Hver 4. uge har der været teammøde for henholdsvis vuggestue og børnehave, hvor der er blevet arbejdet med en udfordring ved hjælp af LP-modellen. Ligeledes har der været en periode med 4 ugers rul, hvor vi som personalegruppe er blevet introduceret til arbejdsmetoderne i KRAP. Vi har periodevis arbejdet med ICDP og vi har gruppevis udarbejdet en læreplansblomst over et specifikt emne ca. hver anden måned. Vi har på samme møder en overgang på skift lavet og gennemgået en aktivitet med skemaet "Skema til handling".

Vi har på vores årlige pædagogiske dag haft oplæg, øvelser og fået ideer til styrkelse af vores samling med børnene.

I en periode har vi på vores personalemøder arbejdet med gruppeledelse. Vi har alle læst samme fagbog "Pædagogen som leder af Børnegrupper og læringsmiljø" af Dina D.D. Andersen og diskuteret indhold og refleksioner i mindre blandede grupper.

Hvordan har vi organiseret vores evalueringskultur?

Vi er begyndt at arbejde lidt anderledes med vores refleksion og udvikling af pædagogisk praksis idet vi nu hver 4. uge tager udgangspunkt i en udfordring/situation vi gerne vil udvikle på og herefter vælger hvilken metode eller tilgang, der passer bedst i det konkrete tilfælde. På denne måde er det ikke forudbestemt om vi skal arbejde med LP, ICDP, KRAP, "Skema til handling", vi vælger selv metode. Et andet møde hver 4. uge er pt dedikeret til gennemgang af "Rundt om barnet". "Rundt om Barnet" er en del af Mosaikken som er den pædagogiske værktøjskasse for Morsø kommune. Disse metoder sammen

med den nye styrkede læreplan er med til at sikre at alle børn, herunder børn i udsatte positioner har lige muligheder for trivsel, udvikling, dannelse og læring.

Hvordan har vi arbejdet med vores lokale skriftlige læreplan?

Vores arbejde med den skriftlige læreplan har fungeret på den måde, at alle fyrtårne har lavet nye eksempler til de 6 forskellige læreplansblomster. Disse er efterfølgende blevet gennemgået på vores teammøder, så hele personalegruppen har været inddraget i dette arbejde. Dette gælder både for vuggestue og børnehaven.

Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø

Den pædagogiske læreplan

- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.
- Som led i at kunne evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse kan der fokuseres på elementer i det pædagogiske læringsmiljø. På den ene side fx, hvordan børnesynet, børneperspektivet og arbejdet med dannelse kommer til udtryk i det daglige pædagogiske arbejde, og på den anden side eksempelvis:
  - Børnegruppens trivsel og læring
  - Børn i udsatte positioners trivsel og læring
  - Tosprogede børns trivsel og læring
  - Det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Fokus på enkelte elementer kan bidrage til at kvalificere evalueringen af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 51

Hvad var formålet med den evaluering, vi gennemførte?

Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø

Vores evaluering af pædagogisk praksis foregår ved brug af skemaet, skema til handling. Vi har bla. over de sidste to år evalueret på følgende emner:

- At sætte fokus på børnenes engagement og deltagelse i de vokseninitierede aktiviteter.
- At tænke læringsmiljøer ind i hele dagen, det være sig både leg, aktiviteter og rutinesituationer.
- At bevare og styrke det gode forældresamarbejde i en tid med corona.
- Lige nu arbejder vi med ledelse af børnegrupper i forskellige situationer som f.eks. samling, voksenignangsatte aktiviteter og rutiner.

Desuden foregår evalueringen også mundtlig ude på de forskellige grupper og på gruppemøderne. Derfor er der også indført flere gruppemøder, en på teammødet hver 4. uge og en i forbindelse med personalemøder, der afholdes en gang om måneden. Her har personalet i de forskellige grupper, således ro til at lave en evaluering af deres pædagogiske arbejde både mundtligt og skriftligt.

Et eksempel på en mundtlig evaluering kunne være samlingsstunden hos Humlebierne (1,5-2,10 år)

Eksempel 1:

Hos Humlebierne har vi forsøgt at etablere en god og tydelig struktur omkring samling. Vi har taget udgangspunkt i " skema til handling" for samling, der var udarbejdet i vuggestuen. Evalueringen har herefter været mundtlig og løbende i forhold til de fysiske rammer omkring samlingen.

Et eksempel på brugen af skema til handling (Børnehaven)

Eksempel 2:

Vi vil arbejde med at tænke læringsmiljøer ind i hele dagen, det kan både være i leg, aktiviteter og rutinesituationer.

Hvad var formålet med gennemførte evaluering

Eksempel 1:

Formålet med at justere og evaluere samlingerne var, at nå målet fra skema til handling, om at Vuggestuebørn godt kan holde en meningsfuld samling på gulvet, samt være en del af et fællesskab.

Eksempel 2:

Vi vil gerne opnå læringsmiljøer der er foranderlige, udviklende og justerbare i forhold til børnegruppens behov, alder, udvikling og interesser, så læringsmiljøet understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, samt at alle oplever at få indflydelse på læringsmiljøerne.

Hvad var i nysgerrige på/udfordrede på.

Eksempel 1:

Gennem processen var vi flere gange udfordret på de fysiske rammer, idet vores grupperum er et gennemgangsrum. Vi var nødt til at afprøve mange forskellige tiltag, inden vi kunne gennemføre en reel samling.

Eksempel 2:

- Vi vil jævnligt inddrage "læreplans-blomsten" i arbejdet med at reflektere og evaluere på læringsmiljøet. "Blomsten" vil hænge synligt på grupperne.
- Vi vil jævnligt diskutere læringsmiljø på vore team- og personalemøder, herunder også med fokus på børneperspektivet og børnenes aktuelle interesser. Grupperne vil skiftevis komme med forskellige eksempler til fælles inspiration for hele børnehuset.
- Konkret eksempler: Ting tages ned i børnehøjde (spil, legetøj, modellervoks, tegnematerialer). Der er billeder på opbevaringskasserne, så børnene kan orientere sig. Børnenes interesser og lege iagttages, børnene spørges evt. ind til yndlingsting og steder. Denne viden diskuteres og deles på gruppemøder, så handling kan tages derefter.

Hvilken pædagogisk dokumentation har vi indsamlet i arbejdet med den gennemførte evaluering?

Hvilken pædagogisk dokumentation har vi indsamlet i arbejdet med den gennemførte evaluering.

Eksempel 1:

Vi har optaget videoklip for at se udefra, hvordan børnene/enkelte børn reagerer i en samlingsituation.

Eksempel 2:

- De enkelte grupper er ansvarlig for at udfylde "læreplansblomsten", og synliggøre denne på gruppen.
  - Ledelsen er ansvarlig for at afsætte tid til møderne, hvor der reflekteres over læringsmiljøet og egen daglig praksis. Hver gruppe er ansvarlig for at medbringe eksempler fra hverdagens læringsforløb.
  - At personalet "skynder sig langsomt", at der er fokus på alt hvad der sker i dagligdagen fra åben til luk.
  - Praksis ændres på baggrund af pædagogiske diskussioner
  - Børnene viser via egen handling (leg, tegning øvrige aktiviteter), at de er optaget af nogle af de ting, der foregår på gruppen
-

Hvad lærte vi om sammenhængen mellem vores pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Hvad lærte vi om sammenhængen mellem vores pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Eksempel 1:

Vi har lært at en tydelig rammesætning, rollefordelingen og planlægning af indholdet er afgørende for hvorvidt samlingen lykkedes. Vi har erfaret at børns koncentrationsevne varierer meget og at der skal forskellige tiltag til i forhold til at ramme barnets nærmeste udviklings zone. (f.eks. nogle børn kan bedre holde fokus med legetøj i hænderne.)

Eksempel 2:

Det er en foranderlig proces, og der vil altid blive justeret på læringsmiljøet i forhold til børnegruppen, alder m.m. Dette sker på temamøder og gruppemøder løbende som beskrevet ovenfor. Desuden synliggøres arbejdet via "blomsten" på de enkelte grupper.

Hvilke ændringer og/eller justeringer af praksis gav evalueringen anledning til?

Hvilke ændringer og/eller justeringer af praksis gav evalueringen anledning til.

Eksempel 1:

På baggrund af de løbende evalueringer er der konkret sket justeringer i læringsmiljøet, som beskrevet ovenfor.

Eksempel 2:

Vi har opnået et øget fokus på læringsmiljøerne og det fastholder vi, vi forestiller os fortsat at kunne komme videre både i overvejelser og handling.

De konkrete tiltag er sat i værk. Der er flyttet legetøj, billeder, pladser ved bordene vurderes jævnligt i ft. børnenes kammeratskaber og muligheder for udvikling. Der er fysisk flyttet rundt på møblerne, læreplansblomsten er lavet på alle grupper og gennemgået på gruppemøderne samt med forældrene. Vi vil forsætte et rul med at lave ny læreplansblomst på hver gruppe over nyt tema og gennemgå dem til diskussion og refleksion på gruppemøderne. De voksne er blevet langt mere opmærksomme på at skynde sig langsomt, med udgangspunkt i det børnene har gang i.

Generelt har vi både i vuggestue og børnehave flere gange brugt erfaringer med justeringer i andre kontekster.

- F.eks. kan et barn også få hjælp til at holde fokus eller være mere tryk ved at have et stykke legetøj med til bordet.
- Et andet eksempel kan være brug af møbler og skillevægge til fysisk afgrænsning til samlinger, gruppearbejde, legerum (i rummet) og spising.
- Klar rollefordeling blandt de voksne på legepladsen.
- Brug af piktogrammer og timetimer ved skift mellem aktiviteter.
- I forhold til tema/projektuger har vi erfaret, at det at have mange forskellige tilgange til et tema gør, at man kan aktivere forskellige børn f.eks. teknik/"makke", ud i naturen, drama og musik eller kreative skabelsesprocesser.

Inddragelse af forældrebestyrelsen

"Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Forældrebestyrelsen for den kommunale dagpleje skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan har vi inddraget forældrebestyrelsen i evalueringen af den pædagogiske læreplan?

Vi arbejder med at inddrage bestyrelsen via et fast punkt på bestyrelsesmøderne. Punktet hedder orientering om hverdagen. Her evalueres og følges op på det pædagogiske arbejde. På bestyrelsesmøderne bliver der orienteret om hverdagen, og bestyrelsen har her mulighed for at stille spørgsmål og/eller kommer med forslag.

Bestyrelsen bliver også præsenteret for vores tilsynsrapporter og hvilke tiltag vi i Børnehuset laver i forhold til dem. Det kunne fx. være skema til handling.

Forældrebestyrelsen har ligeledes fået den styrkede pædagogiske læreplan til gennemlæsning og efterfølgende kommenteret på den.

Det fremadrettede arbejde

"En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis, og målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke områder af vores pædagogiske læringsmiljø vil vi fremadrettet sætte mere fokus på?

Vi kunne godt tænke os at arbejde mere struktureret med evalueringen.

Vi har ikke taget stilling til, præcis hvilke områder vi vil fordybe os i fremadrettet. I stedet har vi lavet en struktur, hvor alle pædagogiske medarbejdere løbende arbejder med evaluering.

Hvordan vil vi justere organiseringen af vores evalueringskultur?

Evalueringen ud fra skema til handling har givet gode drøftelser og refleksioner over vores pædagogiske praksis i hverdagen. Dette har dog kun fundet sted hver halve år. Derfor kunne vi godt tænke os at arbejde med evaluering noget oftere frem over. Samt være sikker på at komme igennem alle læringsmiljøer i løbet af en årrække.

Nyt tiltag:

Vi vil hver 3. måned bede alle give deres bud på et læringsmiljø, vi skal arbejde med.

Herefter følger indhentning af empiri, justering af praksis og empiri efter ændring af praksis.

Hver gruppe laver deres egen devaluering, som fyrtårnene herefter analyserer og laver den samlede evaluering af det valgte læringsmiljø. Lederen og et af fyrtårnene rammesætter tiden på de eksisterende møder.

Hvordan har eller vil vi på baggrund af denne evaluering ændre og/eller justere vores skriftlige pædagogiske læreplan?

Vores læreplan er blevet justeret i forbindelse med denne evaluering, idet vi har flyttet den stykede pædagogiske læreplan over i hjernen og hjertet, som er et nyt tiltag i Morsø Kommune.

UDVIKLINGSPLANER

SYDMORS BØRNEHUS har ikke oprettet udviklingsplaner til denne læreplan.